

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

ĐỖ MINH TUẤN

**PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP
TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG NINH THEO
HƯỚNG BỀN VỮNG**

Chuyên ngành: Quản lý kinh tế

Mã số: 60.43.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Ngọc Sơn

THÁI NGUYÊN - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu sử dụng trong luận văn là trung thực và có nguồn gốc, xuất xứ rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu của luận văn chưa được công bố trong bất cứ công trình khoa học nào.

Thái Nguyên, năm 2013

Tác giả luận văn

Đỗ Minh Tuấn

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện đề tài, tôi đã được các tập thể và cá nhân nhiệt tình giúp đỡ, hướng dẫn và tạo điều kiện để tôi hoàn thành đề tài này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Quản lý đào tạo sau đại học, các giảng viên trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh - Đại học Thái Nguyên, cảm ơn lãnh đạo các sở, ban, ngành, các địa phương, doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh đã tạo điều kiện, cung cấp thông tin, số liệu và đóng góp nhiều ý kiến bổ ích, quý báu giúp tôi thực hiện thành công đề tài nghiên cứu khoa học của mình. Đặc biệt, tôi xin chân thành cảm ơn **PGS.TS Nguyễn Ngọc Sơn**, đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ tôi hoàn thành đề tài này.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng nhưng do hạn chế về kinh nghiệm thực tiễn nên không tránh khỏi những thiếu sót hoặc những nhận định mang tính chủ quan. Tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các chuyên gia, các nhà nghiên cứu để tiếp tục hoàn thiện và phát triển hơn nữa đề tài nghiên cứu của mình.

Thái Nguyên, năm 2013

Tác giả luận văn

Đỗ Minh Tuấn

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các chữ viết tắt.....	vi
Danh mục các bảng	vii
Danh mục các hình.....	viii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Đóng góp mới của luận văn	4
5. Kết cấu của Luận văn.....	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CÁC KHU CÔNG NGHIỆP	6
1.1. Một số vấn đề cơ bản về khu công nghiệp.....	6
1.1.1. Khái niệm	6
1.1.2. Các loại hình khu công nghiệp.....	7
1.1.3. Đặc điểm và điều kiện hình thành khu công nghiệp.....	8
1.1.4. Vai trò của khu công nghiệp	10
1.2. Quan niệm về phát triển bền vững và phát triển bền vững các khu công nghiệp	13
1.2.1. Quan niệm về phát triển bền vững	13
1.2.2. Phát triển bền vững các khu công nghiệp	15
1.2.3. Các tiêu chí đánh giá phát triển bền vững khu công nghiệp	16
1.3. Kinh nghiệm phát triển các KCN theo hướng bền vững	21
1.3.1. Kinh nghiệm của tỉnh Bình Dương	21
1.3.2. Kinh nghiệm của thành phố Đà Nẵng.....	24
1.3.3. Kinh nghiệm của tỉnh Bắc Ninh.....	26
1.4. Bài học kinh nghiệm	28
1.4.1. Bài học kinh nghiệm chung	28
1.4.2. Bài học kinh nghiệm với tỉnh Quảng Ninh	29
Kết luận Chương 1	30

Chương 2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	31
2.1. Các câu hỏi nghiên cứu	31
2.1.1. Các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh đã phát triển theo hướng bền vững hay chưa?	31
2.1.2. Nhân tố nào tác động đến sự phát triển của các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh?	31
2.1.3. Giải pháp nào cho sự phát triển các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh theo hướng bền vững?	31
2.2. Khung và phương pháp nghiên cứu	31
2.2.1. Phương pháp luận.....	32
2.2.2. Các phương pháp nghiên cứu cụ thể.....	32
2.3. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.....	33
Chương 3. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TỈNH QUẢNG NINH	37
3.1. Tổng quan về các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh.....	37
3.1.1. Khái quát chung về các khu công nghiệp	37
3.1.2. Các khu công nghiệp đã được thành lập	38
3.1.3. Các khu công nghiệp sẽ được ưu tiên thành lập	43
3.2. Đánh giá thực trạng phát triển các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh theo hướng bền vững.....	46
3.2.1. Đánh giá phát triển bền vững nội tại trong khu công nghiệp.....	46
3.2.2. Đánh giá tác động lan toả của các khu công nghiệp	59
3.3. Đánh giá các nhân tố tác động đến sự phát triển của các KCN trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh theo hướng bền vững.....	64
3.3.1. Công tác quy hoạch phát triển các khu công nghiệp.....	64
3.3.2. Việc đầu tư xây dựng hạ tầng kỹ thuật trong và ngoài khu công nghiệp.....	64
3.3.3. Các chính sách ưu đãi đầu tư của Nhà nước và hỗ trợ của tỉnh Quảng Ninh.....	68
3.3.4. Hoạt động xúc tiến đầu tư	72
3.3.5. Về quản lý nhà nước và quy trình thủ tục đầu tư vào các khu công nghiệp tỉnh Quảng Ninh	74
3.4. Đánh giá chung về việc phát triển các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh theo hướng bền vững.....	76

3.4.1. Những mặt tích cực	76
3.4.2. Những tồn tại, bất cập cần giải quyết.....	78
3.4.3. Nguyên nhân của những tồn tại trên	80
Kết luận Chương 3	82
Chương 4. GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN CÁC KHU CÔNG NGHIỆP TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG NINH THEO HƯỚNG BỀN VỮNG	83
4.1. Định hướng, mục tiêu phát triển các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh theo hướng bền vững	83
4.1.1. Định hướng phát triển	83
4.1.2. Mục tiêu phát triển	85
4.2. Các giải pháp phát triển các khu công nghiệp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh theo hướng bền vững.....	87
4.2.1. Giải pháp về quy hoạch và lựa chọn địa điểm hình thành các khu công nghiệp	87
4.2.2. Giải pháp bảo vệ môi trường trong và ngoài khu công nghiệp.....	90
4.2.3. Đầu tư xây dựng đồng bộ hạ tầng kỹ thuật trong và ngoài hàng rào khu công nghiệp	97
4.2.4. Tăng cường xúc tiến, đặc biệt là thu hút các tập đoàn lớn đa quốc gia đầu tư vào các khu công nghiệp.....	100
4.2.5. Tăng cường đào tạo nguồn lao động cung cấp cho doanh nghiệp khu công nghiệp.....	103
4.2.6. Xây dựng nhà ở tập trung cho công nhân và các hạ tầng xã hội ngoài hàng rào khu công nghiệp	106
4.2.7. Nâng cao năng lực và tổ chức bộ máy quản lý các KCN	109
4.2.8. Phát triển cụm ngành công nghiệp trên cơ sở KCN nhằm tăng cường mối liên kết với các địa phương trong Vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ và Hành lang kinh tế Lạng Sơn - Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh	110
Kết luận Chương 4	110
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	111
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	113
PHỤ LỤC	116

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

TT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	CNH	Công nghiệp hóa
2	CNTT	Công nghệ thông tin
3	ĐTNN	Đầu tư nước ngoài
4	ĐTM	Đánh giá tác động môi trường
5	HĐH	Hiện đại hóa
6	HĐND	Hội đồng nhân dân
7	KCN	Khu công nghiệp
8	KKT	Khu kinh tế
9	KTTĐ	Kinh tế trọng điểm
10	QL	Quốc lộ
11	PTBV	Phát triển bền vững
12	QLNN	Quản lý nhà nước
13	TCCLVN	Tiêu chuẩn chất lượng Việt Nam
14	UBND	Ủy ban nhân dân
15	XHCV	Xã hội chủ nghĩa

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Tỷ lệ các loại đất trong khu công nghiệp.....	17
Bảng 2.1. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.....	33
Bảng 3.1: Tình hình sử dụng đất (tính đến 31/12/2011)	48
Bảng 3.2: Kết quả thu hút đầu tư của các KCN trên địa bàn tỉnh	50
Bảng 3.3: Kết quả sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp trong KCN năm 2011	52
Bảng 3.4: Đánh giá môi trường các KCN Quảng Ninh.....	52
Bảng 3.5: Giá thuê đất tại các KCN Quảng Ninh năm 2011.....	56
Bảng 3.6: Kết quả đánh giá về thực trạng các KCN Quảng Ninh.....	57
Bảng 3.7: Tổng hợp số liệu về lao động - tiền lương của các KCN Quảng Ninh năm 2012.....	60

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Quan điểm 3 cực trong phát triển bền vững.....	13
Hình 1.2. Quan điểm 4 cực trong phát triển bền vững.....	14
Hình 2.1. Khung và phương pháp nghiên cứu	31
Hình 3.1. Sơ đồ phân bố các KCN trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh.....	38
Hình 3.2: Giá thuê đất bình quân USD/m ² /tháng của các KCN Quảng Ninh và một số địa phương.....	56
Hình 3.3. Cơ cấu kinh tế của tỉnh Quảng Ninh giai đoạn 2006 - 2011.....	59
Hình 4.1: Sáu KCN ưu tiên và trọng tâm ngành các KCN tại Quảng Ninh	85

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu

Đại hội lần thứ VI của Đảng Cộng sản Việt Nam (tháng 12-1986) đã đưa ra đường lối đổi mới toàn diện đất nước, đặc biệt là đổi mới tư duy, trước hết là tư duy kinh tế. Sau hơn 25 năm tiến hành công cuộc đổi mới, chúng ta đã và đang xây dựng một nền kinh tế thị trường, định hướng XHCN theo hướng mở cửa và hội nhập sâu rộng với nền kinh tế thế giới. Ngay từ những năm đầu đổi mới, Đảng ta đã có chủ trương đúng đắn đó là xây dựng và phát triển các khu công nghiệp, khu chế xuất, khu kinh tế như các nước phát triển đã làm để thu hút các nhà đầu tư trong và ngoài nước đầu tư sản xuất, kinh doanh tại Việt Nam lâu dài, góp phần thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội, khoa học công nghệ ở một đất nước còn nghèo nàn lạc hậu như Việt Nam.

Các khu công nghiệp đã có những đóng góp quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội của từng địa phương và cả nước. Phát triển KCN đã có tác động tích cực đối với nền kinh tế nói chung và công cuộc CNH-HĐH nói riêng, góp phần đẩy mạnh việc huy động các nguồn vốn đầu tư; giải quyết việc làm; tạo thu nhập cho người lao động; thúc đẩy chuyển đổi cơ cấu kinh tế, lao động; nâng cao năng lực sản xuất mới cho nhiều ngành kinh tế; đẩy nhanh quá trình đô thị hoá và công nghiệp hoá nông thôn; bảo vệ môi trường sinh thái; sử dụng có hiệu quả các nguồn lực của đất nước...

Quảng Ninh là một tỉnh công nghiệp ở địa đầu Đông Bắc Tổ quốc, là nơi có vị trí chiến lược quan trọng về kinh tế - xã hội, an ninh quốc phòng của Bắc bộ và cả nước, có biên giới quốc gia và hải phận giáp nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa. Trên đất liền, phía Bắc giáp tỉnh Quảng Tây (Trung Quốc), phía Nam giáp Hải Phòng, phía Đông là Vịnh Bắc bộ, phía Tây giáp các tỉnh Hải Dương, Lạng Sơn và Bắc Giang. Đó đều là các tỉnh đã và đang phát triển thành công các mô hình KCN. Nằm trong vùng kinh tế trọng điểm Bắc bộ, Quảng Ninh có diện tích đất tự nhiên 6.102 km² chiếm 1,85% diện tích đất tự nhiên toàn quốc. Dân số (theo điều tra năm 2011) là 1.172 nghìn người, có 14 đơn vị hành chính với 186 xã phường, thị trấn,